

Türkiye İlahiyat Araştırmaları Dergisi
Turkey Journal of Theological Studies
[Tiad-2017]

[Tiad], 2022, 6 (1): 495-517

Diakoni Çalışmalarının Kutsal Kitap Bağlamında Değerlendirilmesi

Evaluation of Diaconi Studies in the Context of the Bible

Harun Dünder KARAHAN

Dr., Türkiye Cumhuriyeti Diyanet İşleri Başkanlığı

Presidency of the Republic of Turkey

Presidency of Religious Affairs

harundundarkarahan@hotmail.com Orcid ID: 0000-0002-4360-8521

Makale Bilgisi / Article Information

Makale Türü / Article Types : Araştırma Makalesi / Research Article
Geliş Tarihi / Received : 28.10.2021
Kabul Tarihi / Accepted : 24.06.2022
Yayın Tarihi / Published : 30.06.2022
Yayın Sezonu : Haziran
Pub Date Season : June

Atıf/Cite as: Hayat, Zeynelabidin, Gayretli, Mehmet. "Diakoni Çalışmalarının Kutsal Kitap Bağlamında Değerlendirilmesi". Türkiye İlahiyat Araştırmaları Dergisi. 6/1 (Haziran 2022): 495-517. <https://doi.org/10.32711/tiad.1016127>

İntihal/Plagiarism: Bu makale, Turnitin yazılımınca taranmıştır. İntihal tespit edilmemiştir/This article has been scanned by Turnitin.

Etik Beyan/Ethical Statement: Bu çalışmanın hazırlanma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyulduğu ve yararlanılan tüm çalışmaların kaynakçada belirtildiği beyan olunur/It is declared that scientific and ethical principles have been followed while carrying out and writing this study and that all the sources used have been properly cited (Harun Dünder KARAHAN).

Yayıncı / Published by: Mustafa YİĞİTOĞLU

Diakoni Çalışmalarının Kutsal Kitap Bağlamında Değerlendirilmesi

Öz

Hıristiyanların maddi ve manevi her türlü yardım faaliyetlerini kapsayan ve Protestan kilisesi tarafından organize edilen diakoni çalışmaları ilhamını İsa'dan almakla birlikte, zamanla hizmet alanını ve çeşitliliğini değişen şartlar ve ihtiyaçlar çerçevesinde geliştirerek günümüzdeki kurumsal yapısına kavuşmuştur. Özü itibarıyla Hıristiyan "sevgi" inancına dayanan diakoni çalışmalarının ilk örnekleri esasında Eski Ahit'e dayanmaktadır. İsa'nın uygulamalarıyla farklı bir boyut kazanan diakoni Yeni Ahit'in merkezi kavramlarından birisi olmuştur. Elbette ki İsa zamanında bugünkü manada kurumsallaşmış bir diakoniden bahsetmek mümkün değildir. İsa'dan sonra havariler zamanındaki uygulamalar günümüz diakonisinin temellerinin atılmasında büyük ilham kaynağı olmuştur. Yaşanan felaketler ve ortaya çıkan ihtiyaçlar neticesinde özellikle 18. yüzyıldan sonra diakoni, Protestan kilisesi bünyesinde kurumsal bir yapıya bürünmüştür.

Anahtar Kelimeler: Protestanlık, Diakoni, Eski Ahit, Yeni Ahit, Yardım Kurumu, Kutsal Kitap.

Evaluation of Diaconi Studies in the Context of the Bible

Abstract

Although the diaconi works, which cover all kinds of financial and spiritual aid activities of Christians and which are organized by the Protestant church, are inspired by Jesus, it has reached its current institutional structure by developing its service area and diversity within the framework of changing conditions and needs. The first examples of diaconic studies, which are essentially based on the Christian belief of "love", are based on the Old Testament. The diacony, which gained a different dimension with the practices of Jesus, became one of the central concepts of the New Testament. Of course, it is not possible to talk about an institutionalized diacony in the current sense at the time of Jesus. The practices in the time of the apostles after Jesus have been a great source of inspiration in laying the foundations of today's diacony. As a result of the disasters and the emerging needs, especially after the 18th century, the diaconi took on an institutional structure within the Protestant church.

Keywords: Protestantism, Diacony, Old Testament, New Testament, Charity, Bible.

Giriş

Protestanların sosyal ve toplumsal alanlardaki her türlü yardım ve destek eyleminin adı olan diakoni çalışmaları kilisenin, STK'lar ve devletle işbirliği içerisinde gerçekleştirdiği faaliyetleri kapsamaktadır. Bu bağlamda diakoni çalışmalarında kilise, Hıristiyan olmayan küresel aktörlerle de diyalog halindedir. Diakoninin her ne kadar görünen amacı toplumda dezavantajlı gruplara yardım gibi gözükse de esas amaç Tanrı'nın krallığı için misyoner faaliyetlere yardımcı olmaktır.

İsâ, kendi döneminde ihtiyacı olan insanların yanında olmaya çalışmıştır. Dezavantajlı gruplar olarak da adlandırabileceğimiz toplumun kıyasında yaşayan bu insanların onurlu bir yaşam sürmeleri için onlara her türlü desteği vermeye çalışmıştır. İsâ, bu görevi yerine getirirken muhtemelen ilhamını Eski Ahit'teki uygulamalardan ve tavsiyelerden almıştır. Mamafih günümüzde diakoni çerçevesinde gerçekleştirilen bazı faaliyetler o dönem Yahudilerinde kurumsal olarak olmasa da, toplumsal sorumluluk bilinci kapsamında gerçekleştirdiği çalışmalardır. Fakat bu çalışmaların kurumsallaşması gelişen zaman dilimi içerisinde Hristiyanların eli ile olmuştur. Aynı zamanda Yeni Ahit'in temel kelimelerinden ve Protestan inancının vazgeçilmez evrensel boyutunu da ifade eden diakoni, temellerini İsâ'nın hayatından ve tavsiyelerinden almaktadır.

İlhamını İsâ'dan alan diakoni çalışmaları zamanla kurumsallaşmaya gitmiş, özellikle 1800'lü yıllardan sonra faaliyet alanını genişleterek ve çeşitlendirerek müesses bir yapıya bürünmüştür. Günümüz diakoni faaliyetleri sıkıntı yaşayanlara maddi ve manevi yardım, dezavantajlıların toplumla entegrasyonu ve toplumsal bilinçlendirme sahalarında olmak üzere üç temel saça ayağına oturmaktadır.

Sadece Almanya'da altı yüz binde fazla çalışanı olan bu yapının ülkemizde bilinmesi Hıristiyanlığın bu boyutunu da tanıma açısından önemlidir. Zira günümüz Hıristiyan dünyasında özellikle yardım faaliyetleri kapsamında yürütülen misyonerlik çalışmalarını düşündüğümüzde diakoninin görünenin dışında farklı anlamlar taşıdığı görülmektedir. Diakoni günümüz Hıristiyan inancında misyonerliğin bir aparatı olarak kullanılması açısından önemlidir.

Diakoni gibi bütün dünyada yapılanması olan bir kurumun ülkemizde herhangi bir araştırmanın konusu olmaması bizi bu konuyu araştırmaya

itmıştır. Elbetteki diakoni teolojik ve kurumsal anlamda farklı boyutları olan bir yapıdır. Çalışmamızda konunun sadece teolojik boyutu Kutsal Kitap bağlamında ele alınmaya çalışılmıştır. Çalışmamızın nihai olmamakla birlikte konuyla ilgili daha detaylı araştırma yapacak araştırmacılar için ışık tutacağını düşünmekteyiz.

Konuyla ilgili olarak yaptığımız literatür araştırmasında Almanya başta olmak üzere yapılmış bir çok akademik çalışmanın olduğu dikkatlerimizi çekmiştir. Fakat ülkemizde yapılmış bir çalışmaya rastlanılmamıştır. Jan Thomas Wurster'in *Diakonische Ideen Und Diakonische Arbeit In Neueren Bewegungen – Diakonie Neu Gedacht Neu Gelebt?* çalışması, Volker Herrman'ın *Liturgie und Diakonie Zu Leben und Werk von Herbert Krimm* adlı çalışması, Reinhard K.Sprenger'in *Aufstand des Individuums Warum wir Führung Komplett Neu Denken Müssen* çalışması, Maria Portmann'ın *Arbeitshilfe Diakonie in ländlichen Pastoralräumen*. Luzern: Caritas Luzern çalışması, Bärbel Husmann'ın *Biewald, Roland. Diakonie: Praktische Und Theoretische Impulse Für Sozial-Diakonisches Lernen im Religionsunterricht* çalışması sahayla ilgili Almanya'da yapılmış önemli çalışmalardandır.

1. Diakoni ve Amacı Nedir?

Almanca'ya "Dienst" olarak çevrilen¹ Yunanca kökene sahip olan "diakoni" kelimesi Hıristiyan motivasyonuna dayalı "aşk hizmeti" anlamına gelmektedir. Kelime bu anlamıyla insanlar için kilisenin yaptığı her türlü yardım² ve sosyal faaliyetleri ifade etmektedir.³ "Diakoni" aynı zamanda Hıristiyanların sosyal alandaki eylemlerini ve kilisenin devletle beraber gerçekleştirmiş olduğu sağlık ve sosyal hizmetleri de ifade etmektedir. Terim olarak ise, Tanrı'nın krallığı için

¹ Johannes Eurich-Heinz Schmidt, *Diakonik: Grundlagen - Konzeptionen - Diskurse* (Göttingen Bristol: Vandenhoeck & Ruprecht, V&R Academic, 2016), 42.

² Bärbel Husmann-Roland Biewald, *Diakonie: Praktische Und Theoretische Impulse Für Sozial-Diakonisches Lernen im Religionsunterricht* (Evangelische Verlagsanstalt, 2010), 16.

³ Jan Thomas Wurster, *Diakonische Ideen Und Diakonische Arbeit In Neueren Bewegungen – Diakonie Neu Gedacht Neu Gelebt?* (Ludwigsburg: Evangelische Hochschule Ludwigsburg, Bachelorthesis, 2020), 2. Reinhard K. Sprenger, *Aufstand des Individuums Warum wir Führung Komplett Neu Denken Müssen* (Frankfurt: Campus Verlag, 2000), 5. Kutsal Kitap bilginleri, Yunanca kelimenin mütevazı bir hizmet anlamına gelmediğini, daha çok önemli bir otorite tarafından birine verilen önemli bir görev anlamına geldiği görüşünü kabul etmektedirler. (Kjell Nordstokke, *Lutherischer Weltbund, Diakonia in Context: Transformation, Reconciliation, Empowerment; an LWF Contribution to the Understanding and Practice of Diakonia* (Geneva: Lutheran World Federation, 2009), 84.)

insanlara umut ve sevgi temelinde, insanları özgürce yaşamaları için güçlendirmeyi amaçlayan Hıristiyan-dini yardım uygulamasıdır. Diakonal yardım faaliyetleri, dayanışmayı teşvik edici düzenlemelere ve toplumsal adalet seviyesinin yükseltilmesine katkıda bulunma yükümlülüğünü yerine getirmektedir.⁴

Diakoni, insani bir hizmet olmasının yanında Tanrı'nın insanlara olan sevgisine ve kişinin komşusunu sevmeye emrine dayanmaktadır.⁵ Aynı zamanda sıkıntı çekenlerin dayanışma yoluyla yardım aldıkları her türlü uygulamaları da ifade eden Hıristiyan inancının vazgeçilmez evrensel boyutunu ifade etmektedir. Tüm insanların onurlu yaşamalarını gerçekleştirmek için dayanışmayı esas alan, insanların bireysel kısıtlamalarının iyileşmesine yardımcı olan bir faaliyettir.⁶

Diakoni çalışmaları kurumsal olarak kiliseye bağlı çalışmakta ve bu çerçevede yapılan görevler kilise tarafından düzenlenerek yürütülmektedir.⁷ Bir anlamda kilisenin gerçekleştirmiş olduğu tüm sosyal faaliyetleri ifade eden üst bir kavramdır.⁸ Bu nedenle bireysel bir organizasyondan ziyade toplumun geniş kesimlerini içine alan bir teşkilatlanması vardır. Her ne kadar kilise tarafından organize edilen bir yapıya sahip olsa da diakoni, faaliyetleri birbiri ile zıt görünen organizasyonları gerçekleştiren bir yapı görünümündedir. Gerçekleştirilen faaliyetler "organize ve spontane", "profesyonel ve gönüllü", "resmi ve özel", "bilinçli ve bilinçsiz", "bireysel ve politik", "makro ve mikro", "dinî ve kilise dışı" gibi alanlarda icra edilmektedir. Bu çerçevede ortaya konan çalışmalarda birçok kişi ve kurum görev almaktadır.⁹ Esasen "diakoni" terimi çok değişkenlik arz edebilmektedir. Bu anlamda "diakoni", bireyin gönüllü faaliyeti olabileceği gibi, kurumsal bir yardım biçimi de olabilir (örneğin hemşirelik, bakma, eğitime, etkinleştirme, yardım düzenleme vb.) Kısaca

⁴ Wurster, *Diakonische Ideen Und Diakonische Arbeit In Neueren Bewegungen – Diakonie Neu Gedacht Neu Gelebt?*, 2; Herbert Haslinger, *Diakonie: Grundlagen Für Die Soziale Arbeit Der Kirche* (Paderborn: UTB GmbH, 2009), 19.

⁵ Eurich Johannes, *Diakonie* (pdf: Gerhard Wegner, 2018), 7.

⁶ Haslinger, *Diakonie: Grundlagen Für Die Soziale Arbeit Der Kirche*, 20.

⁷ Wurster, *Diakonische Ideen Und Diakonische Arbeit In Neueren Bewegungen – Diakonie Neu Gedacht Neu Gelebt?*, 3.

⁸ Volker Herrmann, *Liturgie und Diakonie* (pdf: Baier Copierservice GmbH, 2003), 95.

⁹ Haslinger, *Diakonie: Grundlagen Für Die Soziale Arbeit Der Kirche*, 20.

diakoni toplumsal gerçekliği algılama ve bu gerçekler için stratejiler geliştirme kültürüdür.¹⁰

Diakonisches Werk der EKD'nin (1976) önsözünde kilisenin diakonisi şu şekilde anlatılır: "Kilisenin görevi, Tanrı'nın dünyaya olan sevgisini İsa'da tüm insanlara göstermektir. Diakoni, bu tanıklığın bir şeklidir ve özellikle fiziksel ihtiyacı olan, duygusal sıkıntı içindeki ve sosyal olarak adaletsiz koşullarda bulunan insanlarla ilgilenir. Ayrıca bu ihtiyaçların sebeplerini gidermeye çalışır. Faaliyetleri ise ekümenik olarak bireylere ve gruplara, yakın ve uzak fark etmeksizin tüm Hıristiyanlara ve Hıristiyan olmayanlara yöneliktir."¹¹

Diakoni faaliyetlerinin misyonerlik çalışmalarıyla birlikte değerlendirilmesi gerekmektedir. Esasında evrensellik iddiası olan her dinin başka insanlara da mesajını ulaştırmak gibi bir gayesi söz konusudur. Fakat Hıristiyanlık'taki misyonerlik faaliyetlerini bu çerçevede değerlendirmemek gerekmektedir. Zira misyonerlik Hıristiyanların belirli metotlar çerçevesinde Hıristiyanlığı yayma ve diğer insanların Hıristiyanlaştırılması için yapılan sistematik çalışmaları ifade etmektedir.¹² Hıristiyanlık'ta misyonerliğe kaynak teşkil edebilecek ifadeler İsa'ya dayandırılmaktadır. Örneğin İsa'nın kendisinin İsrâiloğulları'nın kaybolmuş koyunlarına gönderilmiş olduğunu¹³ ifade etmesi dikkat çekicidir. İsa talebelerini de öğrendikleri mesajları diğer insanlara öğretmesi için başka beldelere göndermiştir.¹⁴ Hıristiyanlık'ta insanlara müjdeyi duyurma, vaaz ve yardım etme aynı anda zikredilir ve birbirleri ile bağlantılıdır.¹⁵ Diakoni başta olmak üzere ulusal ve uluslararası kuruluşların asıl hedefi misyonerlik faaliyetleridir. Bu bağlamda diakoni faaliyetleri çerçevesinde amaçlanan şey; her ne kadar çocuk ölümlerinin önüne geçmek, açlıkla mücadele, hastaların, yaşlıların, engellilerin ve kadınların onurunu

¹⁰ Renate Zitt, "Diakonie wahrnehmen und denken lernen", *Didaktische Modelle Praktischer Theologie*, ed. Martin Steinhäuser-Wolfgang Ratzmann (Leipzig: Evangelische Verlagsanstalt, 2002), 523.

¹¹ Zitt, "Diakonie wahrnehmen und denken lernen", 525.

¹² Şinasi Gündüz, "Misyonerlik ve Hıristiyan Misyonerler." *Dinbilimleri Akademik Araştırma Dergisi* 2.4 (2002): 2.

¹³ Mat. 15:24.

¹⁴ Mat. 10:5-7; Mar. 6:7; Lu. 9:3-6.

¹⁵ Şinasi Gündüz, "Misyonerlik ve Hıristiyan Misyonerler." *Dinbilimleri Akademik Araştırma Dergisi* 2.4 (2002): 15.

korumak¹⁶ olsa da asıl hedef insanların hıristiyanlaştırılmasıdır. Bu bağlamda Hıristiyan toplumu içinde kilisenin daha aktif ve etkin hale getirilmesi temel amaçlardan sadece birisidir. Çalışmalar Hıristiyanlar'ın dışındaki inançları da kapsamakta ve bu yönüyle misyoner çalışmaların da bir parçası olarak gözükmektedir. Zira antik çağlarda siyasi ve sosyal olarak Hıristiyanlığın atılma geçmesine vesile olan diakoni çalışmaları bu bağlamda günümüzde misyonerlik boyutuyla faaliyetlerine devam etmektedir.¹⁷

Diakoninin Protestan cemaati içerisinde kurumsallaşması ve yardım faaliyetlerinin çeşitlenmesi zaman içerisinde gelişerek devam etmiştir. İsa'dan aldığı ilham ile başlayan ve 1800'lü yıllarda kurumsallaşan diakoni çalışmaları ilk olarak Pavlus'un mektuplarında zikredilmektedir. Günümüz diakonisinin temellerini teşkil eden birtakım faaliyetlerin ilk olarak kadınlar tarafından icra edildiği ifade edilmektedir.¹⁸ O dönem için yapılan faaliyetlerin komşuya karşı sevgi çerçevesinde fakirlere yemek dağıtılması ve durumu kötü olanların şartlarının iyileştirilmesi şeklinde icra edildiği görülmektedir.¹⁹ Zamanla bu çalışmaların ortaya çıkan ihtiyaçlara göre farklılaşma gösterdiği dikkatleri çekmektedir.

Esasında İsa, yaşadığı dönemde her türlü geleneklerden bağımsız olarak tüm insanların yanında yer almış ve hayatın kıyısında yaşayanlara özellikle dikkat etmiştir. Dezavantajlıların daha onurlu bir yaşam sürmesi için onları güçlendirmeye çalışmıştır. İsa da muhtemelen bu konuda Eski Ahit'ten etkilenmiştir. Zira diakoni faaliyetleri o dönem Yahudilerinde kurumsal olarak olmasa da geleneksel olarak var olan bir olgudur. İsa, kendisini bir hizmetçi olarak görmüş ve Tanrı'nın verdiği armağanları yardıma ihtiyacı olan insanlar için kullanmıştır. İnsanlar onun faydalı ve iyileştirici hareketlerinde Tanrı'nın sevgisini deneyimlemişlerdir.²⁰

Diakoni, statü, cinsiyet veya milliyetten bağımsız olarak muhtaç insanlar için iş birliğidir. Diakoninin amacı insanların sadece temel yaşam ihtiyaçlarının giderilmesi değildir. Bu diakoninin sadece bir yönünü ifade eder. Diakoni,

¹⁶ Udo Schmälzle, "Caritas–Diakonie", *Das wissenschaftlichreligionspädagogische Lexikon im Internet*, ed. Mirjam Zimmermann-Heike Lindner (Stuttgart: Deutsche Bibelgesellschaft, 2016), 3.

¹⁷ Dassmann Ernst. "Zeugnis des Glaubens", *Lebendiges Zeugnis*, 49/1, (1994), 4.

¹⁸ Rom. 16:1-2; Schmälzle, "Caritas – Diakonie", 4.

¹⁹ Christiane Fiebig Mertin, *Die Geschichte Der Diakonie Von Den Sieben Almosenpflegern Bis Heute* (Brüggen: Evang. Kirchengemeinde Brüggen-Elmpt, ts.), 3.

²⁰ Sprenger, *Aufstand des Individuums Warum Wir Führung Komplett Neu Denken Müssen*, 5.

toplumun sınırlarında yaşayan, dışlanmış insanları savunarak muhtaç insanların hayatlarını tam anlamıyla yaşamalarına olanak sağlamaya çalışır. Bu anlamda diakoniyi karakterize eden kelime şefkat ve dayanışmadır. Diakoninin bir diğer amacı ise toplumun ortak yararını tesis etmek ve herkesin topluma katılımını sağlamaktır. Odak noktası, insanların ve özellikle de sosyal açıdan dezavantajlı kişilerin fiziksel, zihinsel ve duygusal refahının tesisidir. Bu çerçevede toplumda bulunan dezavantajlıların ve sesini duyuramayanların haysiyetli ve adil bir yaşam sürebilmelerini amaçlamaktadır. Bu amacın temel modeli İsa ve diğer peygamberlerdir.²¹ "Diakoni hizmeti İsa adına yapılmakla birlikte, bu hizmeti yapanların diakonik çalışmanın evangelist temellerini bilmesi gerekmektedir."²²

Diakoni'nin üç etki alanı vardır. Birincisi yardım faaliyetleri kapsamında yürütülen diakonidir. Burada maddi ve manevi sıkıntı yaşayan insanlara danışmanlık hizmeti verilir, bu çerçevede kişilere verilen destek faaliyetleri ile insanların kendi başlarına ayakta kalmalarına yardımcı olunur. İkincisi birleştirici ve entegre edici diakonidir. Burada projeler, öneriler ve oluşturulan ağlar ile dezavantajlıların sosyal entegrasyonu desteklenir. Bu kapsamda Hıristiyan toplumda yaşayan yabancıların ve mültecilerin entegrasyonu için faaliyetlerde bulunulur. Üçüncüsü politik diakonidir. Burada ise toplumsal bilinçlendirme, kampanyalar ve oluşturulan ağlar ile dezavantajlı kişilerin yaşam koşullarının iyileştirilmesi ve hukuki yönden desteklenmesi amaçlanmaktadır.²³

Diakoni, kilisenin dışında küresel anlamda da iş birliği, çalışma alanları ve imkânlar sunmaktadır. Yapılan iş birliği faaliyetleri Protestan kilisesinin öncülüğünde farklı Hıristiyan mezhepleri, dini toplulukları ve STK'ları kapsamaktadır. Bu manada diakoni, daima diyaloga açık yerel topluluklar, dernekler ve bölgesel sosyal aktörlerle işbirliği içindedir.²⁴ Bununla birlikte,

²¹ Maria Portmann, *Arbeitshilfe Diakonie in ländlichen Pastoralräumen* (Luzern: Caritas Luzern, ts.), 9.

²² Evangelischen Kirche (E.K.D.), *Kirchenamt der Evangelischen Kirche : Kirche der Freiheit Perspektiven für die Evangelische Kirche im 21. Jahrhundert* (Hannover: Kirchenamt der Evangelischen Kirche, 2006), 64.

²³ Portmann, *Arbeitshilfe Diakonie in ländlichen Pastoralräumen*, 10.

²⁴ Portmann, *Arbeitshilfe Diakonie in ländlichen Pastoralräumen*, 10.

birçok görev yalnızca piskoposluk yardım kuruluşu ve pastoral bakım ofisi ile ortaklaşa gerçekleştirilmektedir. Cemaat, kiliseden ve kiliseye bağlı diakoni faaliyetlerini yürüten ofislerden rehberlik ve öneriler almaktadır.²⁵

Diakoni, temellerini her ne kadar pratik teolojiden alsa da, yaptığı faaliyetler gereği sosyal bilimlerle işbirliği halindedir. Bu anlamda diakoniye sosyal bilimler perspektifinden de bakılmalıdır. Zira yıllar içerisinde diakoni çalışmaları bütün sosyal alanlarda yaşanan profesyonelleşmeler gibi daha da gelişmiş ve çalışma sahasını genişleterek sosyal hizmet alanlarının neredeyse tamamına entegre bir faaliyete dönüşmüştür.²⁶

2. Diakoninin Teolojik Temelleri

Diakoni Yeni Ahit'te Azizlere²⁷, Kutsal Ruh'a hizmeti²⁸, Tanrı ile uzlaşmayı²⁹ ve Mesih'in bedenini yeniden inşa etmeyi ifade eden bir kavramdır.³⁰ Bu çerçevede diakonal uygulamalar, İncil'deki görev ve kilise yaşamına atıfta bulunarak kendisini meşrulaştırır.³¹

Tanrı'nın insanlara olan sevgisine ve bunun sonucunda kişinin komşusunu sevme emrine dayanan diakoni³², aynı zamanda martyria³³ ve leitourgia³⁴ gibi kavramlarla da ilişkilidir. Bu üç kavram Hristiyanlığın tüm işlevlerinin dünyevi tezahürlerinde izlenebileceği temel bir üçlü formül oluşturmaktadır.³⁵ Bu üç temel kavram her ne kadar anlam itibarıyla ayrı gibi gözükse de birbiri ile ilişkili ve iç içe geçmiştir. Bu kavramların Teslis doktrini ile de ortak yönleri vardır. Bu üç ilke esasında İsa'nın hayatında ve örneğinde açık bir şekilde

²⁵ Deutsche Bischofskonferenz, (DBK) "Diakonie Der Gemeinde", *Beschluss der Pastoralynode* (Deutschland: Deutsche Bischofskonferenz, 1974), 42.

²⁶ Zitt, "Diakonie wahrnehmen und denken lernen", 504-506.

²⁷ 1. Ko. 16:15; 2. Ko. 8:4.

²⁸ 2. Ko. 3: 8.

²⁹ 2. Ko. 5:18.

³⁰ Ef. 4:12; Mesih kıyamet gününde insanlara yardım edenleri onurlandırmak için Rabb'in sağında duracaktır(Mat. 25:31-46.)

³¹ Zitt, "Diakonie wahrnehmen und denken lernen", 506.

³² Johannes, *Diakonie*, 7.

³³ Kendisini dini uğruna feda etme (şehitlik), (*Merriam-Webster*, "Martyr", 09.01.2022)

³⁴ Hristiyanlık'ta Tanrı'ya yapılan ibadet ve dualar, muhtaçlar için yapılan yardımları ifade eden bir kavramdır. (*Biblestudytools*, "Leitourgia", 09.01.2022)

³⁵ Heinz Dietrich Wendland, "Weltweite Diakonie Antwort an H. Krimm (1967)", *Liturgie und Diakonie Zu Leben und Werk von Herbert Krimm*, mlf. Volker Herrman (Heidelberg: Baier Copierservice GmbH, 2003), 153.

düzenlenmiştir. Bu bağlamda kilisesinin diakoni çalışmalarının esası, gerçek diakon olarak İsa'nın doğasından türemiştir. Kilisenin bu konudaki faaliyetleri böylesi bir anlam dünyasına karşılık gelmektedir.³⁶

2.1 Eski Ahit'te Diakoni

Kutsal Kitap'ta İsa, diakoni çalışmalarının örnek modeli olarak kabul edilir. Onun hayatı, ihtiyacı olan insanlarla olan ilişkilerinde örnek gösterilir. Onun odak noktası, yardıma ihtiyacı olan insanlardır. Onun Tanrı ile yakın ilişki içinde olduğu ve Onun aracılığıyla Tanrı'nın iradesinin kendini gösterdiğine inanılır. Hıristiyanlar İsa'nın örnekliği bağlamında kendilerini bu konuda öne çıkarsalar da insanlara maddi ve manevi her türlü yardımı ifade eden diakoni çalışmalarının kökeni esasen İsa'dan öncesine dayanmaktadır. Bu bakımdan İsa, Eski Ahit geleneğini devam ettirmektedir.³⁷ Zira Eski Ahit'te, diakoni, Tanrı'nın fakir ve sefillerin yararına Tanrı'nın iyiliğini ortaya çıkarmak için Tanrı'nın özgürleştirici, sevgi dolu eylemine karşılık gelir. Eski Ahit'te ibadet ve sosyal sorumluluklar iç içe ele alınmaktadır. Dullar, öksüzler, yaşlılar, borçlular, yabancılar ve köleleştirilmiş günlük emekçiler için koruyucu hükümler ve bunlara karşılık gelen ekonomik yasalar vardır.³⁸ Kısaca İsa, bu geleneğin takipçisi ve devam ettiricisi bir figür olarak karşımıza çıkmaktadır.

Eski Ahit, peygamberler ve bilgelik doktrini aracılığıyla, yoksullara, yetimlere, dullara, yabancılar ve haklarından mahrum olanlara yardım etmeyi ibadet olarak insanlara takdim etmektedir.³⁹ Fakat buna rağmen Eski Ahit'te diakoni terimi hiçbir yerde geçmemektedir.⁴⁰

Erken Yahudi geleneğine göre, dünya "Tevrat, ibadet ve insanlık eylemleri" üzerine kurulmuştur. Tapınağın yıkılmasından sonra Tevrat'a olan ilginin yanında, insani eylemlere yönelik eğilimlerin de arttığı ifade edilir.⁴¹ Bunun

³⁶ Wendland, "Weltweite Diakonie Antwort an H. Krimm (1967)", 153.

³⁷ Wurster, *Diakonische Ideen Und Diakonische Arbeit In Neueren Bewegungen-Diakonie Neu Gedacht Neu Gelebt*, 4.

³⁸ Zitt, "Diakonie wahrnehmen und denken lernen", 523.

³⁹ Portmann, *Arbeitshilfe Diakonie in ländlichen Pastoralräumen*, 9.

⁴⁰ Adelheid M. von Hauff, *Frauen Gestalten Diakonie: Von Der Biblischen Zeit Bis Zum Pietismus* (Stuttgart: W. Kohlhammer Verlag, 2006), 13.

⁴¹ Tobias Staib, *Diakonisches Hilfehandeln als Vertrauensbeziehung: Eine Institutionenökonomische Analyse Unter Besonderer Berücksichtigung Diakonischer Finanzierungsstrukturen* (Leipzig: Evang. Verl.-Anst, 2013), 24.

yanında Hristiyanların diakoni faaliyetlerinin temel felsefesi olan “sevgi işleri” anlayışının kaynağı da Yahudilik’tir. Zira insanlara karşı sevgiyle hareket etme emrinin kaynağı da Eski Ahit olarak kabul edilir. “Sevgi” kavramının Nâsıralı İsâ aracılığıyla geldiğini iddia etmenin yanlış olduğu vurgulanmaktadır. Mamafih Eski Ahit’te yaşlıların, kimsesizlerin vs. hukuku ile ilgili hükümlerin varlığı bunun delili olarak kabul edilir.⁴²

Eski Ahit’te muhtaçlara yardım ve sadaka kültürünün yaygınlaştırılmaya çalışıldığı görülmektedir.⁴³ Bu bağlamda zikredilen “Toprağınızı altı yıl ekecek, ürününü toplayacaksınız. Ama yedinci yıl nadasa bırakacaksınız; öyle ki, halkınızın arasındaki yoksullar yiyecek bulabilsin, onlardan artakalanı da yabanıl hayvanlar yesin. Bağınıza ve zeytinliğinize de aynı şeyi yapın.”⁴⁴ İfadelerinde yoksullarla dayanışma metoduna vurgu yapılmıştır. Bununla birlikte bayram günlerinde Yahudilerin, öksüzler, dullar, yabancılarla beraber sevinç içinde olmalarına atıf yapılarak⁴⁵ toplumun dezavantajlı gruplarıyla yapılması gereken dayanışmanın altı çizilmiştir. Yoksula yapılan iyiliğin Rabbe karşı yapılmış olacağının da önemine değinilmiştir.⁴⁶ Yardıma muhtaç insanlara yardım yapılmamasının bir sonucu olarak Sodom halkının yok olması örneği de çarpıcıdır.⁴⁷

Özellikle Eski Ahit, yoksul insanların yaşamlarıyla yoğun bir şekilde ilgilenir. Yusuf ve kardeşlerinin⁴⁸, Moablı kadın Ruth’un⁴⁹ ya da İlyas ve Elisa’nın⁵⁰ hikâyelerinde, peygamberlik vaazlarında, Mezmurların dualarında ve bilgelik sözlerinde, günlük hayata dair düzenlemelerde Tevrat’ta atıfta bulunulur. Açlıktan ölmek üzere olan mülteciler⁵¹, terk edilmiş hamile kadınlar⁵², istismara uğramış savaş esirleri⁵³, Eyüp gibi travma geçirmiş hasta insanlar, Saul gibi manik depresifler – sefalet içinde yaşayan birçok insanın hayatı Tevrat’ta resmedilir. Fakat buna rağmen kurumsal manada bir şeyden söz etmek

⁴² Mez. 82:3-4; Staib, *Diakonisches Hilfehandeln als Vertrauensbeziehung*, 29.

⁴³ Cihat Şeker, “Yahudilikte Sadaka.” *Marife Dini Araştırmalar Dergisi* 14.3 (2014): 90.

⁴⁴ Çık. 23:10-11.

⁴⁵ Yas. 16:11,15.

⁴⁶ Yas. 10:18-19.

⁴⁷ Hez. 16:49.

⁴⁸ Detaylı bilgi için Yaratılış kitabına bakınız.

⁴⁹ Rut. 1-4.

⁵⁰ Detaylı bilgi için 1. Ve 2. Krallar kitabına bakınız.

⁵¹ Yas. 26.

⁵² Yar. 16.

⁵³ 2.Kr. 5.

mümkün değildir. Örneğin çocuk evleri, yaşlıların evleri, hastaneler vb. gibi kurumsallaşmış yapılardan bahsedemeyiz. Bu kapsamda gerçekleştirilen faaliyetlerin daha çok aile içi ilişkiler çerçevesinde gerçekleştirildiği görülmekte ve bu görevler daha çok ailelere yüklenmiştir.⁵⁴

İsrâil milletinin tarih boyunca yaşadıkları acı tecrübeler, İsrâil halkının Mısır'da yaşadıkları kölelik, Babil'e sürgün veya Seleukos hükümdarları altında dini zulüm gibi birtakım faktörler Tevrat'ta yardım faaliyetlerinin birinci sebebi olarak gösterilebilir. İkinci sebep ise Yahudilerin Tanrı imajıdır. Yahve, tüm varlıkların haklarını savunan ve dezavantajlı insanlara sürekli iyilik eden bir Tanrı imajının öne çıkmasını sağlamıştır.⁵⁵ Dezavantajlı grupların korunması, Tanrı'nın temel bir talebidir: "Zayıfın, öksüzün davasını savunun, mazlumun, yoksulun hakkını arayın."⁵⁶ İnanan kişi yardım faaliyetleri konusunda örnek olarak kendisine Tanrı'yı almalıdır. Eski Ahit ahlakının temelini de teşkil eden "imitatio dei" inancıdır.⁵⁷ Yani Yahve'nin takibi ve taklididir; bu nedenle dindar kişinin, Tanrı gibi yardımsever ve düşünceli olması beklenir. Eski Ahit'te güçlü toplumsal vicdanın üçüncü sebebi ise, peygamberlerin ahlaka dair mesajlarıdır. "Fakat doğruluk su gibi akar ve doğruluk durmadan akan bir nehir gibi akar!"⁵⁸ Hem yasa, hem de peygamberler, bilge adamlar ve Mezmur yazarları, yoksullar da dâhil olmak üzere dezavantajlı kişilerin ihtiyaçları için ayağa kalkarlar.

Diakoni çalışmalarına esas teşkil etmesi sebebiyle Eski Ahit'te yoksulluk kavramına da kısaca değinmek gerekir. Eski Ahit'te hayırseverlik ve yoksulların yardımına yönelik birçok ifade geçmektedir. Hatta hiçbir Kutsal Kitap'ta yoksulluğa bu kadar yoğun bir şekilde dokunulmadığı iddia edilmekte, başka hiçbir kitapta yoksulların bakış açısının bu kadar yoğun ve

⁵⁴ Eurich-Schmidt, *Diakoni: Grundlagen - Konzeptionen - Diskurse*, 11.

⁵⁵ Mez. 146: 5-9.

⁵⁶ Mez. 82:3.

⁵⁷ Ef.5:1-2; Mat. 5:48; Isaac Calvert, "Holiness and Imitatio Dei: A Jewish Perspective on the Sanctity of Teaching and Learning", *Religions* 12/1 (2021), 8; İnsanın Tanrı'yı keşfetmesiyle birlikte Onunla ilişki içerisinde olması ve Ona doğru bir yolculuk içerisinde olması ifade eden bir kavramdır. (Eldar Hasanoğlu, "Ortaçağ'da Tasavvuf ve Kabala'nın buluşması", *Uluslararası İbnü'l Arabî Sempozyumu, İnsanlığın Hakikat Arayışı*, ed. Mustafa Arslan vd. (Ankara, İnönü Üniversitesi Yayınları, 2018), 269.)

⁵⁸ Amo.5:34.

derinden ele alınmadığı ifade edilmektedir.⁵⁹ Eski Ahit'te yoksulluğun pratik olarak üstesinden gelinmesi için model yaklaşımlar geliştirilmiştir. "Yoksul" kelimesi geniş anlamda ele alınmıştır. Öyle ki maddi ihtiyacı olan ama aynı zamanda zihinsel olarak fakir, fiziksel olarak hasta ve savaş, şiddet ve suç mağdurları da yoksul kapsamında zikredilmiştir.⁶⁰

Eski Ahit, Tanrı'nın yoksullar için gösterdiği sevgiyi, yoksulların sesini duyduğunu, dul ve yetimleri gözettiğinden bahsetmektedir.⁶¹ Yoksulluk olgusu Yahudiliğin dünya görüşünde önemli bir rol oynamaktadır. Mamafih yoksulluğu ifade eden birçok kelime Tevrat'ta geçmektedir. İbrânice, yoksulluk için, birbiriyle yakından ilişkili ve bazı farklarla birbirinden ayrı anlamlara gelen kelimeler kullanılmaktadır; Ani: Yoksul, düşük, dertli, toprak sahibi olmayan, bu eksiklikten dolayı yardıma muhtaç, hakları ve nüfuzu olmayan insanları tanımlamaktadır. Anaw: Ezilen, meydan okunan mülkiyet eksikliği ile baskı arasındaki derin bağlantıyı vurgular; zira yoksulluk toplumsal saygı ve onur kaybına yol açmaktadır. Dal: zayıflığı ve kırılğanlığı vurgulamaktadır. Ebyon: Muhtaç, fakir, "elden ağza" yaşamak zorunda kalan gündelikçinin durumunu anlatmaktadır. Rûs: Muhtaç alt sınıfın üyeleri anlamına gelir; tam vatandaş ve köle arasında duran düşük kökeni vurgulamaktadır. Muk: Geçici fakirlik anlamına gelmektedir. Rek: Bir şeylere maruz kalmayı ifade etmektedir.⁶² Bu kelimelerin her biri yoksulluğu farklı boyutlarıyla ifade etmenin yanı sıra, Yahudilik'teki bu konuya yapılan önemi de ifade etmektedir.

Eski Ahit'te Yahve'nin, yoksullara saygınlık ve adalet verdiği, yoksulluğun yüceltildiği sonucu çıkarılmasına sebep olmamalıdır. Nihayetinde Yahve, yoksulluğun temelden aşılması gereken bir problem olarak görür. Zira dindar bir kişinin hiçbir şekilde fakir olması istenmez.⁶³ Eski Ahit sadece yoksulların hayatlarını güvence altına almakla kalmaz, aynı zamanda onlara karşı uygulanan baskı ve sömürü faaliyetlerine karşı ekonomiyi ve devleti de etkilemeye çalışmak gerektiğini vurgulamaktadır. Kısaca yoksulluk konusu

⁵⁹ Eurich Johannes, *Diakonie* (pdf: Gerhard Wegner, 2018), 13-15.

⁶⁰ Eurich-Schmidt, *Diakonik: Grundlagen - Konzeptionen - Diskurse*, 13.

⁶¹ Hans Jürgen Benedict, *Barmherzigkeit und Diakonie: Von Der Rettenden Liebe Zum Gelingenden Leben* (Stuttgart: W. Kohlhammer Verlag, 2008), 31. Mez. 82; "Yiyeceğinizi açla paylaşmak değil mi? Barınaksız yoksulları evinize alır, çıplak gördüğünüzü giydirir, yakınlarınızdan yardımınızı esirgemezseniz" (Yşa. 58:7.)

⁶² Eurich-Schmidt, *Diakonik: Grundlagen - Konzeptionen - Diskurse*, 15.

⁶³ Eurich-Schmidt, *Diakonik: Grundlagen - Konzeptionen - Diskurse*, 16.

Tevrat'ın merkezi konularının başında gelmektedir.⁶⁴ Konuyla ilgili olarak Gerhard Uhlhorn: "Hiçbir kutsal kitapta yoksulluğa bu kadar yoğun bir şekilde değinilmemiştir, yoksullara yönelik perspektif başka hiçbir kutsal kitapta bu kadar derinlemesine çizilmemiştir" der.⁶⁵ Kısaca İsrâiloğulları'nda organize bir yardım kuruluşu söz konusu olmamakla birlikte Şabat ve on emir, borçlulara yardım edilmesi, kölelerin serbest bırakılmasına yönelik yeterince emir ve uygulamalar mevcuttur. Eski Ahit'te yaşlı, hasta ve engellilere yönelik hizmetlere dair anlatıların eksik olmasının sebebi bu hizmetlerin zaten eski zamanlarda aileler tarafından görüldüğü için Tanrı'nın tekrar Eski Ahit'te zikretmek istememesinden kaynaklanabileceğidir. Yani Tanrı bunları tekrar söyleme ihtiyacı hissetmemiştir.⁶⁶

Eski Ahit'te diakoni çalışmalarına esas olabilecek bir diğer konu ise yabancıların hakkının korunmasına dair anlatılar ve emirlerdir. Eski Ahit'te yabancıların hak ve hukuklarına dair söylemlerin birçoğu İsrâiloğulları'nın Mısır'da yabancı oluşlarına atıfla temellendirilir.⁶⁷ İsrâiloğulları'nın yabancılara yapmaları gereken muamelelerde Mısır'daki günlerini düşünerek empati yapmaları beklenmektedir. Tanrı'nın İsrâil'in Mısır'da ezilen çocuklarının şikâyetlerini işitmesi, sosyal eşitsizlikle karakterize olan toplumlarda zayıfların haklarını elde etmelerine yardımcı olunması ve onların şikâyetlerine kulak verilmesi açısından Yahudi cemaatine bir sorumluluk ve perspektif sunmaktadır. Örneğin masum çocukların sesini duymak, Tanrı'nın Mısır'dan kovulan çocukların sesini duyması gibi kabul edilir.⁶⁸ Yahudilik'te merhamet anlayışı kanunlardan da önce gelmektedir. Merhametsiz olduğu sürece kanunların hiçbir anlam ifade etmeyeceği vurgulanmış, düzenli bir yasaya sahip olan toplumun, merhameti esas alan bakış açısını dezavantajlı grupların tümü için uygulaması ve toplumun tamamı için de merhametli olması gerektiği ifade edilmiştir.⁶⁹

⁶⁴ Benedict, *Barmherzigkeit und Diakonie*, 31.

⁶⁵ Manfred Oeming, *Das Alte Testament als Grundlage des diakonischen Handelns der Kirche*, in: H.-D. Neef (Stuttgart: 2006), 95.

⁶⁶ Oeming, *Das Alte Testament als Grundlage des diakonischen Handelns der Kirche*, in: H.-D. Neef, 98.

⁶⁷ Benedict, *Barmherzigkeit und Diakonie*, 31.

⁶⁸ Benedict, *Barmherzigkeit und Diakonie*, 32.

⁶⁹ Benedict, *Barmherzigkeit und Diakonie*, 32.

Yahudilik'te kadınlar erkeklere göre yardım faaliyetleri konusunda biraz daha geri plandadırlar. Nitekim Yeni Ahit'in aksine özellikle Eski Ahit'te kadınların diakonal faaliyetlerde görev almaları ile ilgili hususların erkeklere nispeten daha az yer aldığı da bir gerçektir. Fakat Eski Ahit'te kadınların diakonal çalışmalarda bulduklarını ifade eden örneklerin de olduğunu göz ardı etmemek gerekir.⁷⁰

Kadınların yardım ve merhametin sembolü olması bağlamında Eski Ahit'te ilginç bir benzetme de söz konusudur. Eski Ahit'te Zion/Kudüs, muhtaç insanların toplandığı, yıkım ve fetihlerle anılan bir şehir olarak tasvir edilmekle beraber, kadın olarak kişiselleştirilmektedir. Kudüs, içinde yaşayan insanların ağrıtlarını, acı ve sıkıntılarını, seslerini ve korkularını Tanrı'ya dile getiren şehir olarak karakterize edilmesi bakımından dikkat çekicidir.⁷¹ Bunun yanında Süleyman'ın Özdeyişler'inde evladına nasihat eden kadın güçlü bir kadın olarak tasvir edilir.⁷² Bu kadının aynı zamanda ihtiyacı olanlara göz kulak olurken, gelirini ihtiyaç sahiplerine aktardığı, yoksullar için sorumluluk üstlendiği görülmektedir. Yine bu kadın, şehrin sosyal hayatında aktif güçlü bir figür olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu bağlamda Eski Ahit'te en güçlü kadınlardan birisi de genç bir dul olarak, kayınvalidesine Beytüllahim'deki evine kadar eşlik eden Moablı kadın, Ruth'dur. Ruth diakonal bir hayata adanmış bir kadın figürü olarak İsrâil'in Tanrı'sına en sevgili olarak anlatılır.⁷³

2.2 Yeni Ahit'te Diakoni

Hristiyanlık'ta Tanrı'nın insanı kendi suretinde yarattığına inanılır ve bu sebeple insanın irade ve özgürlük sahibi bir varlık olarak saygıya ve hizmete layık olduğu kabul edilir.⁷⁴ Bu bağlamda Kutsal Kitap'ın insan merkezli ve

⁷⁰ "Mısır Kralı, Şifra ve Pua adındaki İbrani ebelerine şöyle dedi: "İbrani kadınlarını doğum sandalyesinde doğurturken iyi bakın; çocuk erkekse öldürün, kızsız dokunmayın." Ama ebeler Tanrı'dan korkan kimselerdi, Mısır Kralı'nın buyruğuna uymayarak erkek çocukları sağ bıraktılar. Bunun üzerine Mısır Kralı ebeleri çağırıp, "Niçin yaptınız bunu?" diye sordu, "Neden erkek çocukları sağ bıraktınız?" (Çık.1:15.)

⁷¹ Hauff, *Frauen Gestalten Diakonie: Von Der Biblischen Zeit Bis Zum Pietismus*, 16-17.

⁷² "Oğlum, unutmaya öğrettiklerimi, aklında tut buyruklarımı. Çünkü bunlar ömrünü uzatacak, yaşam yıllarını, esenliğini artıracaktır. Sevgiyi, sadakati hiç yanından ayırma, bağla onları boynuna, yaz yüreğinin levhasına. Böylece Tanrı'nın ve insanların gözünde beğeni ve saygınlık kazanacaksın. Rab'be güven bütün yüreğinle, Kendi aklına bel bağlama. Yaptığın her işte Rab'bi an, O senin yolunu düze çıkarır. Kendini bilge biri olarak görme, Rab'den kork, kötülükten uzak dur. Böylece bedeninin sağlık ve ferahlık bulur... "(Özd.31.)

⁷³ Hauff, *Frauen Gestalten Diakonie: Von Der Biblischen Zeit Bis Zum Pietismus*, 16.

⁷⁴ Yar. 1:27.

adalet temelinde okunması sosyal hizmet politikalarının esasını oluşturmaktadır.⁷⁵ Diakoni terimi, sosyal-hayırseverlik anlamında Yeni Ahit'te çeşitli şekillerde geçmektedir. En erken kullanımı Markos'da yer almaktadır.⁷⁶

Diakoni kelimesi köken olarak Yeni Ahit'e dayanır. Yaşam şartları zor olan insanların çöğlüklerini ve seslerini duymayı ifade eder.⁷⁷ Yeni Ahit'te diakoni, uzlaşmanın diakoni'si⁷⁸, Kristoloji⁷⁹, kilise yapısı⁸⁰, evrensel ahlakın teolojik boyutu altında yer alan merkezi bir kavram haline gelmekte⁸¹ ve her türlü yardım eylemlerini⁸² ifade etmektedir. Esasen diakoni Hıristiyan söz ve eyleminin uzlaşısı altında bir araya gelmesini anlatan bir kavramdır.⁸³

Yeni Ahit'te diakoni faaliyetlerinin ilk temellerini ifade eden olay şu şekilde ifade edilmektedir: "İsâ'nın öğrencilerinin sayıca çoğaldığı o günlerde, Grekçe konuşan Yahudiler, günlük yardım dağıtımında kendi dullarına gereken ilginin gösterilmediğini ileri sürerek İbrânîce konuşan Yahudiler'den yakınmaya başladılar. Bunun üzerine Onikiler, bütün öğrencileri bir araya toplayıp şöyle dediler: "Tanrı'nın sözünü yayma işini bırakıp maddi işlerle uğraşmamız doğru olmaz. Bu nedenle, kardeşler, aranızdan Ruh'la ve bilgelikle dolu, yedi saygın kişi seçin. Onları bu iş için görevlendirelim. Biz ise kendimizi duaya ve Tanrı sözünü yaymaya adayalım." Bu öneri bütün topluluğu hoşnut etti. Böylece, iman ve Kutsal Ruh'la dolu biri olan İstefanos'un yanısıra Filipus, Prohoros, Nikanor, Timon, Parmenas ve Yahudiliğe dönen Antakyalı Nikolas'ı seçip elçilerin önüne çıkardılar. Elçiler de dua edip ellerini onların üzerine koydular."⁸⁴ Bununla birlikte İsâ'nın yaşanan kıtlık sebebiyle günümüz diakonisine de ilham kaynaklarından olan şu olayı dikkat çekicidir: "Bunlardan Hagavos adlı biri ortaya çıkıp bütün dünyada şiddetli bir kıtlık olacağını Ruh aracılığıyla bildirdi. Bu kıtlık,

⁷⁵ Rainer Krockauer vd., *Theologie Sozialer Arbeit* (München: Kösel-Verlag, 2006), 39.

⁷⁶ Mar.10:43-45.

⁷⁷ Schmälzle, "Caritas – Diakonie", 3 ; Luk. 10:27.

⁷⁸ 2. Ko. 5:18.

⁷⁹ Mar. 10:42.

⁸⁰ Luk. 22:27.

⁸¹ Mat. 25:31.

⁸² Luk. 10.

⁸³ Zitt, "Diakonie wahrnehmen und denken lernen", 524.

⁸⁴ Elç.6:1-6.

Klavdius'un imparatorluğu sırasında oldu. Öğrenciler, her biri kendi gücü oranında, Yahudiye'de yaşayan kardeşlere gönderilmek üzere yardım toplamayı kararlaştırdılar."⁸⁵

Diakoni faaliyetleri, İsa'nın zamanında gücün egemen olduğu toplumda bir paradigma değişikliğini açıkça ortaya koymaktadır. Zira o dönemde güç ve hükümranlık toplumun her yönüne hâkim ve bir baskı unsuru olarak hüküm sürmektedir. Bu durum Yeni Ahit'te şöyle ifade edilir:

"İsa onları yanına çağırıp şöyle dedi: "Bilirsiniz ki, ulusların önderleri sayılanlar, onlara egemen kesilir, ileri gelenleri de onlara ağırlıklarını hissettirirler. Sizin aranızda böyle olmayacak. Aranızda büyük olmak isteyen, ötekilerin hizmetkârı olsun. Aranızda birinci olmak isteyen, hepimizin kulu olsun. Çünkü İnsanoğlu bile hizmet edilmeye değil, hizmet etmeye ve canını birçokları için fidye olarak vermeye geldi."⁸⁶ Burada İsa, gücün hükümran ve egemen olmaktan ziyade yardımseverlik faaliyetlerinden kaynaklanmasını söylemekte ve o zamana kadar ki güç anlayışını tersini çevirmektedir. O dönemlerde diakoni resmi olarak kilise hizmeti ve ismi ile var olmamakla birlikte herkes bireysel anlamda yardım ve hayırseverlik faaliyetlerinde bulunmaktadırlar.⁸⁷ Pavlus'un mektuplarında kadınların günümüz diakoni faaliyetlerini de ifade eden bir takım çalışmalar yaptığı görülmektedir. "Kenhere'deki kilisenin görevlisi olan kız kardeşimiz Fibi'yi size salık veririm. Kutsallara yaraşır biçimde onu Rab'bin adına kabul edin. Herhangi bir ihtiyacı olursa, kendisine yardım edin. Çünkü o, ben dâhil, birçoklarına destek sağlamıştır."⁸⁸

Her ne kadar o günlerde kurumsallaşmış bir diakoniden bahsetmek mümkün değilse de, günümüz diakoni faaliyetlerinin yürütüldüğü herhangi bir kurumda yapılan işler şu pasaj ile temellendirilebilir: "Yanımda yalnız Luka var. Markos'u alıp beraberinde getir, yapacağım hizmette bana yardım eder."⁸⁹ Cemaat içinde hizmet dayanışması ise şu ifadeler ile temellendirilebilir: "Hizmetse, hizmet etsin. Öğretmekse, öğretsin. Öğüt veren, öğütte bulunsun. Bağışta bulunan, bunu cömertçe yapsın. Yöneten, gayretle yönetsin. Merhamet

⁸⁵ Elç.11:28-29.

⁸⁶ Mar. 10:43-45.

⁸⁷ Staib, *Diakonisches Hilfehandeln als Vertrauensbeziehung*, 32.

⁸⁸ Rom. 16:1-2; Schmälzle, "Caritas – Diakonie", 4.

⁸⁹ 2.Ti. 4:11.

eden, bunu güler yüzle yapsın.”⁹⁰ Tanrı'nın sözüne hizmet ise: “Biz ise kendimizi duaya ve Tanrı sözünü yaymaya adayalım.”⁹¹ Mesih tarafından verilen hizmetler için: “Sonra şöyle dua ettiler: “Ya Rab, sen herkesin yüreğini bilirsin. Yahuda'nın, ait olduğu yere gitmek için bıraktığı bu hizmeti ve elçilik görevini üstlenmek üzere bu iki kişiden hangisini seçtiğini göster bize.”⁹² Bu ve bunun gibi ifadeler modern dönemde uygulana diakoni çalışmalarının kurumsal işleyişinde ilham kaynağı olmuştur.⁹³

Yeni Ahit'in merkezinde, İsa'nın tebliği ve yaşamıyla başlayan Tanrı'nın krallığı vardır. Bu krallık hayırseverlik yoluyla adaletin, barışın ve yaratılışın korunmasını ifade etmektedir. Komşuluk ve benlik sevgisi, Tanrı'ya olan koşulsuz sevginin birincil eyleminin sonucu olarak ortaya çıkmaktadır.⁹⁴ Bu bağlamda müjdeyi duyurma, vaaz ve yardım etme aynı anda zikredilerek her iki görevin de birbirleri ile bağlantılı olduğuna işaret vardır.⁹⁵ Yani diakoni faaliyetleri dini ritüellerin ayrılmaz bir parçası olarak kabul edilir. Bir diğer husus Hıristiyanlık'ta sevgi kavramına yüklenen anlamdır. Zira sevgiye yapılan atıf ve bu kapsamda yapılan hizmetler de diakoni faaliyetlerinin çerçevesini ve hedeflerini belirlemektedir. Nitekim Yuhanna'da “Benim buyruğum şudur: Sizi sevdiğim gibi birbirinizi sevin”⁹⁶ ifadesi sevginin aynı zamanda insani ilişkilerin de temeli olduğunu vurgulaması açısından önemlidir. Bu bağlamda Hıristiyanlık'ta sevginin kutsanması Pavlus'un mektuplarında diakoni olarak adlandırılan her şeyi kapsamaktadır.⁹⁷ Yeni Ahit'te İsa'nın özel sevgisi, ilgisi, yardım etme isteği ve fedakârlığı, acı çeken, açlık çeken, insanlar için kendini kurban etmesi şeklinde tezahür etmiştir.⁹⁸ Tanrı'nın sevgisinin insanlara yansıtılması bağlamında İsa'nın birçok ifadesi ile karşılaşırız. “Sizin aranızda böyle olmayacak. Aranızda büyük olmak isteyen, ötekilerin hizmetkârı olsun. Aranızda birinci olmak isteyen, hepimizin kulu

⁹⁰ Rom.12:7-8.

⁹¹ Elç. 6:4.

⁹² Elç.1:24-25; Rom.11:13; 15/31; 1Ti.1:12.

⁹³ DBK, "Diakonie Der Gemeinde", 42.

⁹⁴ Portmann, *Arbeitshilfe Diakonie in ländlichen Pastoralräumen*, 9.

⁹⁵ Schmälzle, “Caritas – Diakonie”, 3.

⁹⁶ Yu.15:12.

⁹⁷ DBK, "Diakonie Der Gemeinde", 42.

⁹⁸ Wendland, “Weltweite Diakonie Antwort an H. Krimm (1967)”, 155.

olsun. Çünkü İnsanoğlu bile hizmet edilmeye değil, hizmet etmeye ve canını birçokları için fidiye olarak vermeye geldi.”⁹⁹ Tanrı’nın insanların birbirleri için yaptığı iyilik faaliyetlerini kendisi için yapılmış gibi kabul edeceği ifade edilir.¹⁰⁰ İnsanlara hizmet etmek ayrıca altı çizilerek kutsanmıştır.¹⁰¹ Bunun yanında İsa, fakir ve ihtiyaç sahibi insanlara yapılan her türlü hizmetin adeta kendisine yapılmış gibi kabul edileceğini ifade etmektedir.¹⁰² Yapılan her türlü yardım faaliyetlerinin büyük bir tevazu, adalet ve yardımseverlik duyguları içerisinde yapılması gerektiği de anlatılır.¹⁰³ İsa’nın ayak yıkaması,¹⁰⁴ efendilerin kölelere hizmet etme meselesi¹⁰⁵ diakoni çalışmalarına bu konuda temel teşkil eden hadiselerden sadece bir kaçıdır. Mamafih genel itibarıyla Luka incilindeki İsa figürü daha çok kendini hizmetkâr olarak tanımlar. Luka’nın tanımına göre ilk toplulukta, tüm Hıristiyanların mallarını sattıkları ve ihtiyaçlarına bağlı olarak mallarını herkes arasında paylaştığı sözde bir “komünizm” hüküm sürmüştür.¹⁰⁶ Bu örnekler bile o dönem içerisinde yardım ve hayırseverlik faaliyetlerinin o topluma karşı bir meydan okuma olarak değerlendirilebilir.¹⁰⁷

Sonuç

Diakoni Protestan kilisesinin maddi ve manevi her türlü yardım faaliyetlerini kapsayan çalışmalara verilen isimdir. Diğer Hıristiyan mezheplerinde de Karitas gibi diakoniye benzer yardım faaliyetleri mevcuttur. Fakat diğer mezheplerin yardım faaliyetleriyle birlikte konunun ele alınması çalışmamızın boyutlarını aşacağı için bu çalışmamızı diakoni çalışması ile sınırladık. Diakoni çalışmaları kişisel, kurumsal, organize, ve spontane olarak gerçekleştirilmektedir. Yardım faaliyetleri bu kapsamda çok çeşitli ve farklı boyutları olan bir iştir. Protestanlıkta vaaz ve yardım faaliyetleri birbirinden ayrı görülmemiştir. Esasen diakoni çalışmaları bu bağlamda değerlendirildiğinde misyonerlik faaliyetlerinin de bir parçasını oluşturmaktadır. Bu bağlamda yardım çalışmaları ilk dönemden itibaren Hıristiyanlığın yayılmasında en önemli etkenlerden birisi olmuştur. Diakoni

⁹⁹ Mar. 10:43-45.

¹⁰⁰ Mat. 25:40.

¹⁰¹ Mar.10:42-45; Mat. 20:28.

¹⁰² Mat.25:35-40; Ayrıca bkz. Mat. 25: 31-46; Mar. 10: 35-45; Luk. 10:25-37; Yu. 13:1-17.

¹⁰³ Zitt, “Diakonie wahrnehmen und denken lernen”, 523.

¹⁰⁴ Yu.13:4-9.

¹⁰⁵ Lu.12:37-40.

¹⁰⁶ Elç. 2:42; 47; 4:32-35.

¹⁰⁷ Staib, *Diakonisches Hilfehandeln als Vertrauensbeziehung*, 33.

faaliyetlerinin bir diğer amacı ise toplumdan dışlanmış dezavantajlı grupların sosyal hayata katılmalarını sağlamaktır.

Diakoni çalışmalarının kişisel, entegrasyona yönelik ve politik olmak üzere üç saç ayağında yapıldığı görülmektedir. Kilise bu faaliyetleri yerine getirirken sadece Hristiyanlarla iş birliği yapmamaktadır. Kendisi ile ortak faaliyetler yapmak isteyen ve yapabilecek bütün STK ve kuruluşlarla iş birliğine açıktır. Diakonal faaliyetler icra alanı gereğince hem sosyal, hem de teoloji ilimlerinin konusunu teşkil etmektedir. Teolojik olarak diakoni Yeni Ahit'in merkezinde yer alan bir hizmet sahasıdır. Tanrı'nın insanları sevmesine ve kişinin komşusunu sevmesi emrine dayanmaktadır. Kilise diakoni çalışmalarında ilhamını gerçek bir diakon olarak İsa'dan almaktadır. Zira bu anlamda Misyon görevi, Hıristiyanlık'ta direkt olarak Tanrı'nın doğasında var olan ilahi bir eylem olarak düşünülmektedir. Başka bir deyişle Tanrı, misyonu başlatan ve devam ettiren en önemli aktördür. Fakat diakoni çalışmalarının başlangıcı İsa ile başlamamaktadır. Eski Ahit'te ve diğer peygamberlerin öğretilerinde kurumsallaşmış bir diakoni çalışmalarından söz etmek mümkün gözükmez de günümüz diakonisine temel teşkil edecek verileri bulabiliriz. Esasında İsa bu konuda eski yardım geleneğini geliştirerek devam ettirmiştir. Eski Ahit'te yoksulların, mültecilerin ve diğer dezavantajlı grupların hayatları ile ilgili birçok örnek bulmak mümkündür. Özellikle İsrâiloğulları'nın tarih boyunca sürgün başta olmak üzere, yaşadıkları acı tecrübeler yardım faaliyetlerinde temel motivasyon kaynağı olmuştur. Eski Ahit'te diakoni faaliyetlerine temel teşkil edecek bir diğer husus ise Tanrı Yahve'nin imajıdır. Tanrı'nın tüm yarattıklarının haklarını savunan Tanrı olarak kabul edilmesi, dezavantajlı insanlara sürekli iyilik eden bir Tanrı imajının öne çıkması diakoni çalışmalarına ilham kaynağı olmuştur.

Eski Ahit'te yapılan işlerde Tanrı'yı örnek alma "imitatio dei" inancı da diakoni bağlamında Eski Ahit ahlakının temelini teşkil etmektedir. Yahudilik ve Hıristiyanlığı kadınların yardım faaliyetlerine katılmaları konusunda kıyasladığımızda Yahudilikte kadınların biraz daha geri planda kaldığını söyleyebiliriz. Fakat Eski Ahit'te yardımseverlikleri ile öne çıkan bazı kadın figürlerinin öne çıkartılması kadınların da diakoni faaliyetlerinde öne çıktıklarının göstergesi niteliğindedir.

Muhakkak ki diakoni çalışmalarının tarihi süreç içerisinde birçok örnekleri ve geçirdiği süreçler mevcuttur. Diakoninin kurumsallaşması ve geçirdiği evreler, kapsamlı bir çalışmaya konu olacağı için başka bir çalışmamızda ayrıca ele alınmaya çalışılacaktır.

Kaynakça / References

Benedict, Hans Jürgen. *Barmherzigkeit und Diakonie: Von Der Rettenden Liebe Zum Gelingenden Leben*. Stuttgart: W. Kohlhammer Verlag, 2008.

Biblestudytools,09.01.2022,<https://www.biblestudytools.com/lexicons/greek/nas/leitourgia.html>

Calvert, Isaac. "Holiness and Imitatio Dei: A Jewish Perspective on the Sanctity of Teaching and Learning". *Religions* 12/1 (2021), 12-43. <https://doi.org/10.3390/rel12010043>

DBK, Deutsche Bischofskonferenz. *Diakonie Der Gemeinde, Beschluss der Pastoralynode*. Deutschland: Deutsche Bischofskonferenz, 1974.

E.K.D, Evangelischen Kirche. *Kirchenamt der Evangelischen Kirche : Kirche der Freiheit Perspektiven für die Evangelische Kirche im 21. Jahrhundert*. Hannover: Kirchenamt der Evangelischen Kirche, 2006.

Ernst, Dassmann. "Zeugnis des Glaubens". *Lebendiges Zeugnis*. 49/1, (1994), 1-21.

Eurich, Johannes-Schmidt, Heinz. *Diakonik: Grundlagen-Konzeptionen - Diskurse*. Göttingen Bristol: Vandenhoeck & Ruprecht, V&R Academic, 2016.

Gündüz, Şinasi. "Misyonerlik ve Hıristiyan misyonerler." *Dinbilimleri Akademik Araştırma Dergisi* 2/4 (2002): 1-21.

Hasanoğlu, Eldar. "Ortaçağda Tasavvuf ve Kabala'nın buluşması". *Uluslararası İbnü'l Arabî Sempozyumu, İnsanlığın Hakikat Arayışı*. ed. Mustafa Arslan vd. 269-278. Ankara: İnönü Üniversitesi Yayınları, 2018.

Haslinger, Herbert. *Diakonie: Grundlagen Für Die Soziale Arbeit Der Kirche*. Paderborn: UTB GmbH, 2009.

Hauß, Adelheid M. *Frauen Gestalten Diakonie: Von Der Biblischen Zeit Bis Zum Pietismus*. Stuttgart: W. Kohlhammer Verlag, 2006.

Herrmann, Volker. *Liturgie und Diakonie*. pdf: Baier Copierservice GmbH, 2003. https://www.dwi.uni-heidelberg.de/imperia/md/content/fakultaeten/theologie/dwi/dwi-info_sonderausgabe_3.pdf

Husmann, Bärbel. Biewald, Roland. *Diakonie: Praktische Und Theoretische Impulse Für Sozial-Diakonisches Lernen im Religionsunterricht*. Evangelische Verlagsanstalt, 2010.

Johannes, Eurich. *Diakonie*, pdf: Gerhard Wegner, 2018. [Diakone.pdf \(siekd.de\)](http://Diakone.pdf(siekd.de))

- Krockauer, Rainer vd., *Theologie Sozialer Arbeit*. München: Kösel-Verlag, 2006.
- Mertin, Christiane Fiebig. *Die Geschichte Der Diakonie Von Den Sieben Almosenpflegern Bis Heute*. Brüggen: Evang. Kirchengemeinde Brüggen-Elmpt, ts.
- MerriamWebster,09.01.2022,<https://www.merriamwebster.com/dictionary/martyr#:~:text=1%20%3A%20a%20person%20who%20voluntarily,to%20the%20cause%20of%20freedom>
- Nordstokke, Kjell. *Lutherischer Weltbund, Diakonia in Context: Transformation, Reconciliation, Empowerment; an LWF Contribution to the Understanding and Practice of Diakonia*. Geneva: Lutheran World Federation, 2009.
- Oeming, Manfred. *Das Alte Testament als Grundlage des diakonischen Handelns der Kirche, in: H.-D. Neef*. Stuttgart: 2006.
- Portmann, Maria. *Arbeitshilfe Diakonie in ländlichen Pastoralräumen*. Luzern: Caritas Luzern, ts.
- Schmäzle, Udo. "Caritas–Diakonie". *Das wissenschaftlichreligionspädagogische Lexikon im Internet*. ed. Mirjam Zimmermann-Heike Lindner. 4-21. Stuttgart: Deutsche Bibelgesellschaft, 2016.
- Sprenger, Reinhard K. *Aufstand des Individuums Warum wir Führung Komplet Neu Denken Müssen*. Frankfurt: Campus Verlag, 2000.
- Şeker, Cihat. "Yahudilikte Sadaka." *Marife Dini Araştırmalar Dergisi* 14/3 (2014): 83-104.
- Staub, Tobias. *Diakonisches Hilfehandeln als Vertrauensbeziehung: Eine Institutionenökonomische Analyse Unter Besonderer Berücksichtigung Diakonischer Finanzierungsstrukturen*. Leipzig: Evang. Verl.-Anst, 2013.
- Wendland, Heinz Dietrich. "Weltweite Diakonie Antwort an H. Krimm (1967)", *Liturgie und Diakonie Zu Leben und Werk von Herbert Krimm*. mlf. Volker Herrman. 153-163. Heidelberg: Baier Copierservice GmbH, 2003.
- Wurster, Jan Thomas. *Diakonische Ideen Und Diakonische Arbeit In Neueren Bewegungen – Diakonie Neu Gedacht Neu Gelebt?*. Ludwigsburg: Evangelische Hochschule, Bachelorthesis, 2020.
- Zitt, Renate. "Diakonie wahrnehmen und denken lernen". *Didaktische Modelle Praktischer Theologie*. ed. Martin Steinhäuser-Wolfgang Ratzmann. 500-544. Leipzig: Evangelische Verlagsanstalt, 2002.

